

Apró

Nem szokásom idegenekkel barátkozni. Londoni vagyok. Még apró termetű, ősz nénikék sem tudnak belőlem választ kicsalni az időjárásra tett futó megjegyzésükkel. Londoni vagyok – valósággal árad belőlem a távolságtartás. Csakhogy kellemetlen helyzetbe kerültem; két nappal korábban jött meg a havibajom, ami-re egyáltalán nem számítottam.

Kizárólag a hideg elől menekültem be a National Portrait Gallerybe. A barátságatlan utcákat járva egyre inkább úgy éreztem, mintha savas eső mardosná a bőrömet. Az ujjaim is teljesen elgémberedtek, miközben a tárcámban kotorásztam némi apró után a tamponautomata előtt; alig éreztem a cipzár ellenállását. Nem találtam semmit.

Kénytelen voltam hát fennhangon megkérdezni a szűk mosdóban: – Nincs valakinek három húszasa?

Hirtelen mintha mindenki egyszerre távozott volna – biztos mindegyikük londoni, gondoltam. Egyedül ő maradt hátra – a haját igazgatta a tükörben.

– Nincs egy kis aprója?

Lassan megfordult, miközben felé nyújtottam egy tízfontost. Elképesztő szemöldöke volt. A fekete szőrszálak mágneseszen feltöltött vasreszelékként ültek a szeme felett, és a két ív majdnem összeért az orra fölött. Nyilván alaposan megbámulhattam, ha ilyen tisztán emlékszem rá. Nagy, fekete szeme volt, kerek ábrázata, és olyan határozott arcéle, mintha finoman képen törölték volna egy serpenyővel, ahogy a *Tom & Jerry*-ben szokás. A kabátja zsebébe túrt, majd egy jókora marék fémpénzt tartott előlem. Alapvetően egypennyseket. Néhány a padlóra hullott. De volt aprója: túl sok is – nem akartam az egészet magamnak.

– Nincs egy ötfontosa is? – kérdeztem.

A kézmosó mellé borította az érméket, bele a kis szappanos pocsolyákba. – Megnézi? – szólalt meg. Akcentussal beszélt, de nem tudtam megállapítani, honnan származik; talán spanyol, gondoltam.

– Ez minden? – kérdeztem. Ő bólintott. – Nos, nézze, nekem most elég ennyi... – Azzal kivettem három nedves fémpénzt a kupacból. – Felváltom a tízesem fent a boltban, azután visszaadom. – Olyan feszülten figyelt, mint kiscica a fonalgombolyagot. – Érti, amit mondok? Nincs szükségem az egészre.

– Igen – mondta lágyan.

Hálás voltam. Fogtam a pénzt. Mire azonban kiléptem a fülkéből, a lány és a kupac apró eltűnt.

Andrea Levy (1956–2019) jamaikai felmenőkkel bíró angol író. Műveiben főként a kisebbségi létből és a kulturális különbségekből adódó kihívásokkal, valamint a beilleszkedés és az asszimiláció problémáival foglalkozott. Regényeivel, amelyek közül több magyarul is olvasható, számos rangos díjat nyert el. (*A ford.*)

Épp Darcey Bussell arcképét mustrálta, amikor ráakadtam. A fejét ide-oda döntögette, mintha a kép ruha lenne, amelyet épp készül felpróbálni.

Odaléptem hozzá, hogy rendezzük az anyagiakat, ő azonban megszólalt: – Ez jó kép.

Nem tudtam eldönteni, a függőben maradt magyarázatom miatt, vagy mert tetszett neki a szörnyű festmény, de tátva maradt a szám.

– Tényleg tetszik? – értetlenkedtem.

– Nem életszerű. Olyan, mint... – a szemhéja révetegen rebegett, ahogy a megfelelő szót kereste – egy álom.

Ez a bizonyos kép mindig is azokra a firkákra emlékeztetett, amelyeket iskolás kislányok rajzolnak a vázlatfüzetükbe.

– Magának nem tetszik? – kérdezte. Megvontam a vállam. – Mutasson egyet, ami tetszik! – mondta erre.

Mint már említettem, nem szoktam idegenekkel barátkozni, mégis volt valami a lányban. A szemét olyan sötét árnyak övezték, hogy amikor vidáman bemutatkozott – Laylornak hívták – és elmosolyodott, a tekintete akkor is komor maradt, mint valami rosszkedvű kisgyereké a házibuliban. Vereséggként könyveltem el ezt a fajta közeledést, de muszáj volt megmutatnom neki egy tisztességes portrét.

Alan Bennett a rejtélyes barna táskájával egyáltalán nem nyerte el a tetszését. Annál inkább a David Beckhamet ábrázoló fénykép. Germaine Greer láttán elfinorodott, A. S. Byatt előtt pedig hangosan felnevetett. – Ezt gyerek festette?

Már-már feltűnést keltettünk a viselkedésünkkel. Laylor képtelen volt halkán beszélni, és egyre több látogató fordult felénk. Mindenáron szabadulni akartam.

– Hadd hívjam meg egy teára – vettem fel –, és akkor vissza tudom adni a pénztét.

Ahogy leültünk az asztalkához, ismét elővett egy marék aprót, és lelkesen felém nyújtotta, hogy abból fizessem ki a teát.

– Hagyja csak, ezt én állom – feleltem.

Ahogy a zsebébe szórta a pénzt, úgy csörgött, mint amikor épp kiköpi a nyemrényt a játékautomata. Amikor meghoztam a két teát, átnyújtottam neki a húszasokat, amelyekkel tartoztam neki. Elkezdett velük játszani az asztallapon, nyolcas alakban körözve az egyikkel a másik kettő körül. Aztán hirtelen közelebb hajolt, mintha épp szervezkednénk. – Szeretem a művészetet – közölte. Ahogy elhangzott a mondat, mintha röviden felcsillant volna az amúgy üres tekintete. Ebből tudtam, hogy nem több tizennyolcnál. Talán még diák.

– Honnan jött? – kérdeztem.

– Üzbegisztánból – felelte.

Az a Balkánon van? Hirtelen nem tudtam. – Az hol van?

Azzal megnyalta az ujját, és nagy odafigyeléssel elkezdett rajzolni az asztallapon. – Ez itt Üzbegisztán – magyarázta. Újból megnyalta az ujját, és egy nedves pontot biggyesztett a térképre. – Én innen jöttem – Taskent.

– És mindez hol fekszik? – kérdeztem, miközben a lassan elpárolgó körvonalon kívüli területre mutattam. Ahogy összeráncolta a homlokát, mintha azt akarta volna mondani, sehol.

– Üdülni jött? – érdeklődtem.

Bólintott.

– És meddig marad itt?

Az asztalra könyökölt, úgy kortyolt a teájába. – Keserű! – mondta fennhangon.

– Cukrozza meg! – javasoltam, és közelebb toltam a kis tasakokat.

Elbizonytalanodott. – Ingyen van? – kérdezte.

– Persze, vegyen egyet!

Ahogy ügyetlen mozdulatokkal megpróbálta feltépni, mindenfelé szóródott a cukor. Felkuncogtam, ő azonban, mintha imádkozna, úgy összpontosítva, az asztal széléhez emelte a csészéjét, és a másik kezével belesöpörte a cukrot. Az asztalon levő többi apró szemét is a teában végezte. Néhány morzsa, apró papírcafatok és egy göndör fekete hajszál úszkált az ital tetején. Felfordult a gyomrom, ahogy a szájához emelte a csészét.

– Meg ne igma! Inkább hozok egy másikat.

Abban a pillanatban egy fiatal férfi lépett az asztalunkhoz, és szétvetett lábbal megállt előtte. Furcsa ábrázata volt – lapos, akár egy kartonból kivágott maszk – izzadt homlokára simuló fekete fűrtökkel. Az arca pedig olyan elszánt, akár két ütésre lendülő ököl. Elkezdtek beszélni a nyelvükön. Laylor mintha könyörgött volna, a fickó meg mintha meg lenne sértődve. Laylor elővette a zsebéből a pénzt, és a másik felé nyújtotta. A lány odacsapott, amikor a srác megpróbálta felmárkolni az összes aprót. Aztán amilyen hirtelen feltűnt, olyan gyorsan el is tűnt. Laylor még utánaszólt valamit. Mindenki felé fordult, kivéve a fiút, aki meg sem állt.

– Ez ki volt?

Az ajkához emelte a csészét. – A bátyám. Azt akarta tudni, hol alszunk ma este.

– Értem, és hol? – kérdeztem szinte mellékesen, mivel épp zsebkendőt kerestem a táskámban.

– Egy téren, ahol már aludtunk máskor is.

– Melyik szállodában? – A Russel Hotelre gondoltam, mert az épp egy téren állt – egyenruhás személyzet, ízlésesen vetett ágy, amolyan régimódi.

Épp az odatapadt hajszálat szedte le a nyelvéről, úgy felelte: – Nem szálloda, csak a tér.

Akkor vettem csak észre bizonyos dolgokat... koszos, repedezett körmök, gyűrött inggallér, apró vágás a nyakán, mintha életlen körömollóval vágták volna le a frufruját. Végre találtam egy zsebkendőt, amellyel megtöröltem izzadt tenyeremet.

– Hogy érti, hogy csak a tér?

– A téren alszunk – mondta. Széttárt tenyerével még el is mutogatta a fekhelyet.

– A szabadban?

Bólintott.

– Ma este?

– Igen.

Az ujjbegyem bizsereggni kezdett, ahogy eszembe jutott a kinti csípős hideg. – Miért? – kérdeztem.

Szinte egy szuszra elmondta a történetüket. A bátyjával együtt kénytelenek voltak elhagyni az otthonukat, Üzbegisztánt, amikor letartóztatták a szüleiket, akik újságírók voltak. Gyorsan megszervezték az utazást – a szüleik barátai szereztek nekik útlevelet, és már gépre is ültették őket. Három napja érkeztek, és senkit sem ismertek. Viszont biztonságos ország volt. Az összes vagyonuk a mosdóban egy idegen felé nyújtott marék apró volt. Ezek szerint az utcán aludtak, egy téren, pokrócokba burkolva néhány kartonlapon.

A szomszédos asztalnál ülő hölgy épp fennhangon panaszkodott, hogy túl habos a kávéja, miközben a társa épp arról mesélt neki szomorúan, hogyan próbálja megjelentetni egy könyvét a lánya. Vajon mit gondoltak a velem szemben ülő lányról? Semmit. Csak én tudtam, miféle veszélyek leselkedtek Laylorra.

Az egyik foga is hiányzott. Akkor tűnt fel a hézag, amikor mosolyogva közölte: – Szeretem Londont.

Miután gondosan felmérte az embereket, rám esett a választása. Mindenáron segítséget akart szerezni. Ravasz módon a lekötelezettjévé tett.

– Otthon van egy kép a szobám falán a Tower Bridge-ről, bár még nem láttam.

De miért pont engem? Nekem ott a saját fiam, akiről gondoskodnom kell. Miért épp egy egyedülálló anyát egy kilencévessel? Nincs erre időnk. Az a két nő a másik asztalnál, a lábbelijükkel azonos színű retiküljükkel, mást sem csináltak, csak kellemesen töltötték az idejüket. Miért nem őket szólította meg inkább?

– Kislánykorom óta látni szerettem volna – folytatta.

Semmit sem tudtam a hozzá hasonló emberekről. Mintha lett volna számukra kijelölt hely. Talán Croydon? Akár a rendőrségre is mehetett volna. Vagy valami szeretetszolgálathoz. Így is elég nehéz volt az életem anélkül, hogy ez a vadidegen rám akaszkodik. Olyan szaga volt, mint a dohos ruhának. Elképzelttem, ahogy bűzölögve belép a konyhámba. Ahogy a piszkos kezébe veszi a porcelánt. Ahogy összekeni a hófehér abroszt. Ahogy elnagyolt szemével a fiamra mered. Ahogy a kanapémra rogyik és lerúgja a sáros bakancsát, miközben magával ránt a nyomorúságos életébe. Hogyan tudnék valaha is megszabadulni tőle?

– Tudja, hol van a Tower Bridge?

Talán volt valami kedves kisugárzása az arcomnak.

Amikor a nagymamám megérkezett Angliába a Karib-szigetektől, napokig olyan magányos és dermedt volt, akár egy kriptában. Az unokáinak egy idegenről mesélt, aki úgy ébresztette fel egy kapualjban, és adott neki szállást estére. Ez az önzetlen felajánlás tartotta életben a nagymamámat. Meg volt róla győződve. Az ő személyes irgalmas szamaritánusa.

– Baj van? – kérdezte a lánya.

Manapság a nagymamám ingyenélő menekültekről beszél szenvedélyesen; szerinte a menedékkérők még csak nem is beszélnek rendesen a nyelvet, de ellepik az országot, és megkeserítik a saját és mindenki más életét.

– A múlt héten – kezdte remegő hangon – még otthon voltam.

Kényelmetlenül éreztem magam. Nem tudtam másfelé nézni, mivel egyenesen rám nézett.

– Pénteken – folytatta – még az anyámnak és a bátyámnak készítettem halat.

A szeme fehérje meglágyult, és már inkább tűnt rózsaszínűnek, mint aki mindjárt sírva fakad.

– Ma már Londonban vagyok – mondta –, és attól tartok, soha nem látom már az anyámat.

Csakis egy szívtelen ember lenne képes elutasítani, holott csak egy kis kedvességre vágyott.

Elhatároztam, hogy segítek neki. A lakásunk jól fűtött, ráadásul az egyik szoba üresen áll. Főzök neki vacsorát. Sült csirkét, esetleg borban főtt halat. Készítek neki habfürdőt. Aztán a fűtőtesten felmelegített törülközőbe takarnám. Keresnék neki valami meleg ruhát, miután pedig lefektettem a fiamat, főznék neki kakaót. Beszélgetnék. Hagynám, hadd mesélje el, mi minden történt vele. Letörölném a könnyeit, és megnyugtatom, hogy most már biztonságban van. Felhívnam az egyik kollégámat, és tanácsot kérnék tőle. Aztán reggel elvinném Laylort oda, ahova kell. És mielőtt elbúcsúznánk, a kezébe nyomnam a telefonszámomat egy cetlin.

Laylor valamennyi unokája tudná a nevemet.

Taknyos volt az orra. Lehúzta a kabátja ujját, hogy azzal törölje meg. – Muszáj megtalálnom a bátyámat.

Nem maradt már zsebkendőm. – Hozok valamit, amivel megtörölheti az orrát – mondtam, és felálltam.

A homlokát ráncolva figyelt; a szemöldöke úgy húzódott össze, mint a tépőzár.

Odamentem a pulthoz, ahol csinos kis kupacban sorakoztak a szalvéták. Négyet is vettem. Aztán kihúztam magam, és megindultam. Nem vissza Laylorhoz, hanem fel a lépcsőkön a kijárat felé.

Meglöktem a forgóajtót, és kiléptem a hidegbe.

TÓTH BÁLINT PÉTER fordítása